Krzemowy Detektor Krotności w eksperymencie NA50 w CERN. Od budowy do wyników analiz fizycznych

M. Idzik

Akademia Górniczo-Hutnuicza Wydział Fizyki i Informatyki Stosowanej

Plan

- Wprowadzenie do eksperymentu NA50
- Budowa Detektora Krotności
- Praca Detektora Krotności w eksperymencie
- Efekty radiacyjne w Detektorze Krotności
- Identyfikacja oddziaływań Pb-Pb przy pomocy Detektora Krotności
- Analizy rozkładów pseudorapidity cząstek naładowanych za pomocą Detektora Krotności
- **Re**zultaty pomiarów rezonansu J/ ψ w NA50
- **Ko**nkluzje i wnioski, nie tylko dla LHC...

Wprowadzenie do NA50

NA50 to pracujący przy wysokiej świetlności eksperyment ze stałą tarczą, badający produkcję rezonansów (J/ ψ , ψ') rozpadających się na miony w zderzeniach Pb-Pb, przy energii 158 GeV/nukleon

T. Matsui and H. Satz, J/ψ suppression ..., Phys.Lett. B 178 (1986)

Detektory w NA50

- Spektrometr mionów (2.7< η <3.9)
- Detektor Krotności $(1.1 < \eta < 4.2)$
- Kalorymetr elektromagnetyczny neutralnej energii poprzecznej E_T $(1.1 < \eta < 2.3)$
- Kalorymetrenergiipodłużnej E_{ZDC} $(\eta \ge 6.3)$ $(\eta \ge 100)$

Kalendarz eksperymentu NA50

W	iązka	Energia	Intensywność	t_{cycle}	t_{spill}
Тур	Rok	(GeV na nukleon)	(ion/spill)	(S)	(s)
Pb	1995-1998	158	$5\cdot 10^7$	19.2	5
Pb	1999	40	$\sim 10^{6}$	19.2	5
Pb	2000	158	$7\cdot 10^7$	19.2	5
р	1994-2000	400 i 450	10^{11}	14	2.5

Rok	Ilość subtarcz	Grubość (mm)	medium
1995	7	7	powietrze
1996	7	12	powietrze
1998	1	3	powietrze
1999	1	3	próżnia
2000	1	4	próżnia

Budowa Detektora Krotności

Założenia projektowe
Architektura Detektora Krotności
Testy i montaż Detektora Krotności

M. Idzik, Design and operation of a fast high-granularity silicon detector system in a high-radiation environment, presented at 7th Pisa Meeting on Advanced Detectors, La Biodola Isola d'Elba, Italy May 25-31 1997. B.Alessandro, ..., M. Idzik et al. Nucl. Instr. Meth. A409 (1998) 167
B.Alessandro, ..., M. Idzik et al., Development of the silicon multiplicity detector for the NA50 experiment at CERN, Nucl. Phys. B, Proc. Suppl. 44 (1995) 303

Założenia projektowe

- **Kształtowanie sygnału:** mały przekrój czynny na produkcję J/ $\psi \Rightarrow$ bardzo duża częstość wiązki 10⁷ Pb ions/s \Rightarrow wymagana bardzo dobra rozdzielczość czasowa (<50 ns) impulsów elektroniki front-end \Rightarrow wybrano bardzo szybki odczyt binarny. Częstotliwość próbkowania podniesiono z 25 MHz do 50 MHz (największa znana autorowi w podobnych systemach)
- **Dostępna przestrzeń:** aby ograniczyć rozpady π i K absorber bardzo blisko tarczy \Rightarrow mało miejsca na detektory krzemowe (15 cm pomiędzy tarczą a EMC), szerokość wiązki determinuje minimalny dystans detektora od wiązki \Rightarrow dwa identyczne dyski (MD1, MD2 odległe o 10 cm) paskowych detektorów krzemowych, pokrywające pełny kąt 2π , o promieniu wewnętrznym 0.5 cm i zewn. 8.5 cm

Założenia projektowe...

- **Ilość cząstek:** aby utrzymać okupancję poniżej 30% \Rightarrow radialne detektory mikropaskowe o stałej segmentacji w pseudorapidity $\Delta \eta \sim 0.013$ i kącie azymutalnym $\Delta \phi = 10^{\circ}$. Przy tym wyborze, nawet z elektroniką binarną dane z Detektora Krotności stanowiły ponad 50% całości
- Efekty radiacyjne: zadana segmentacja \Rightarrow bardzo niejednordny rozkład cząstek na jednostkę powierzchni \Rightarrow maksymalne szacowane fluencje i dawki: 10¹⁴ eq. 1 MeV neutrons/cm² i 20 Mrad dla detektorów oraz 5 · 10¹¹ eq. 1 MeV neutrons/cm² i 200 krad dla elektroniki front-end. \Rightarrow paskowe detektory $p^+ - n$ oraz dedykowana elektronika rad-hard

Architektura Detektora Krotności

Dwa dyski: MD1 i MD2. \sim 14000 kanałów Każdy dysk dwustronny: Strony up i down w sumie pokrywają 2π . Detektory azymutalnie co 20°

Każda strona dysku zawiera 9 par detektorów Strona *up* pojedynczego dysku. Detektory połączone z płytą EXTCARD taśmami kaptonowymi.

Architektura Detektora Krotności

Każda z 9 par detektorów składa się z pary płytek PCB: BOARD1+BOARD2 BOARD1 umocowany jest na BOARD2 Elektryczne połączenia poprzez taśmy kaptonowe

Para płytek BOARD1+BOARD2

Detektor Krotności - BOARD1

- Paskowe detektory krzemowe $p^+ - n$ o sprzężeniu typu AC. Dwa azymutalne sektory po $\Delta \phi$ =10°. W sektorze 128 radialnych pasków
- Połączenie detektora z elektroniką front-end: szklany fanout ze ścieżkami *Al*
- Cztery pary dedykowanych układów elektroniki front-end (4 x 64 kanały)

BOARD1

Detektor Krotności - BOARD2

- Paskowe detektory krzemowe $p^+ - n$ o sprzężeniu typu DC. Dwa azymutalne sektory po $\Delta \phi$ =10°. W sektorze 64 radialne paski
- Połączenie detektora z elektroniką front-end:
 2 x fanout ze ścieżkami Al
- Dwie pary dedykowanych układów elektroniki front-end (2 x 64 kanały)

BOARD2

BOARD1 - detektor paskowy

Numer paska	Promień (mm)
1	6.5
30	9.5
60	13.7
90	20.1
120	31.2
150	52.6
192	88.5

detektor "nieprzyjemny" dla elektroniki frond–end

Detektor typu AC zawierający dwa 10° sektory (2 x 128 pasków). PITCH od 90 μ m do 700 μ m

Elektronika front-end

Schemat blokowy elektroniki front-end

Dwie pary układów: analogowy FABRIC(lewo) + cyfrowy CDP(prawo) zamontowanych na BOARD1

System odczytu Detektora Krotności

BUSIF - odczyt i przechowywanie danych z 6-u par BOARD1+BOARD2 w czasie trwania cyklu wiązki

 CCTD - generacja zegara 50 MHz i sygnału odczytu (trigger) detektora

Testy detektorów

Napięcie zubożenia

80<u>×10⁻⁹</u> I [A] Vbias [V]

Prąd upływu

Przykład pomiaru C–V $C = C_0 / \sqrt{1 + V_{bias} / \Psi_{bi}}$ Przykład pomiaru I–V, początkowo $I_{leak} \sim 40 \; nA/cm^2$

Testy elektroniki front-end

- FABRIC pomiary wzmocnienia, szumów, "peaking time", czasu martwego
- CDP pomiary poprawności przetwarzania danych, pomiary częstotliwości pracy

Odrębne stanowiska testowe dla układów FABRIC i CDP. Dla każdego z nich dedykowana probecard

Testy i montaż Detektora Krotności

- Testy i montaż BOARD1 i BOARD2
 - Montaż CDP
 - Pobór mocy i komunikacja
 - Montaż FABRIC
 - Pobór mocy, szumy przy niskim i wysokim progu
 - Montaż detektora
 - Szumy, impulsy laserowe
 - Montaż pary BOARD1+BOARD2
 - Komunikacja, impulsy laserowe
- **Testy i montaż dysków detektora...**

Montaż kompletnego Detektora Krotności

Kompletny detektor zamontowano po raz pierwszy w 1996 roku w hali eksperymentu NA50 w CERN

Strona up dysku Detektora Krotności

Praca Detektora Krotności w NA50

- Dostrajanie Detektora Krotności: geometria , synchronizacja odczytu, próg deponowanej energii, polaryzacja detektorów
- Monitorowanie Detektora Krotności: zasilanie i pobór prądu front-end, prądy upływu detektorów, okupancja cząstek
- Napotkane problemy: oddziaływania o nieskorelowanej energii, klastry - grupy sąsiadujących pasków dających sygnał jednocześnie

<u>M. Idzik</u>, *The silicon Multiplicity Detector for the NA50 experiment*, presented at 6th Conference on Position–Sensitive Detectors, University of Leicester, UK September 9–13 2002. B. Alessandro, ..., <u>M. Idzik</u> et al, Nucl. Instr. Meth. A513 (2003) 107

B. Alessandro,..., <u>M. Idzik</u> et al, *The silicon multiplicity detector for the NA50* experiment at CERN, Nucl. Instr. Meth. A493, (2002) 30

Moment odczytu Detektora Krotności

Aby odczytać Detektor Krotności we właściwym momencie U pomiar okupancji w funkcji opóźnienia odczytu w stosunku do wyzwalania (trigger) eksperymentu NA50

Próg na deponowaną energię

Aby ustawić właściwy próg na energię deponowaną w detektorze ↓ pomiar okupancji cząstek w funkcji ustawionego progu. Do tego celu używano wiązki relatywistycznych protonów (MIP)

Napięcie polaryzacji detektorów

Aby ustawić właściwe napięcie polaryzacji detektorów \downarrow pomiar okupancji cząstek w funkcji napięcia polaryzacji. Wyznaczenie napięcia pełnego zubożenia V_{dep}

Prądy upływu detektorów

$$I_{leak} = \alpha \cdot \Phi_{eq} \cdot V$$

Prądy upływu rosną liniowo z otrzymaną fluencją Φ_{eq} Jeśli prąd upływu przekraczał ~ 500 μ A detektor wymieniano na nowy

Wydajność detektorów krzemowych

Okupancja pasków regularnie kontrolowana poprzez porównanie z okupancją początkową

Oddziaływania o nieskorelowanej energii

Normalny cykl wiązki

"Dziwny" cykl wiązki

Niektóre BUSIF nie nadążały z odczytem danych pomiędzy kolejnymi oddziaływaniami ↓ Wydłużono czas odczytu

Problem klastrów

Histogramy rozmiaru klastrów czyli grup sąsiadujących pasków dających sygnał jednocześnie

Dane eksperymentalne

Symulacje MC

W danych eksperymentalnych za duży średni rozmiar klastrów!

Efekty radiacyjne

Symulacje Monte Carlo efektów radiacyjnych

Napięcie zubożenia detektorów krzemowych

M. Idzik, *Radiation damage of silicon strip detectors in the NA50 experiment*, presented at 8th International Vienna Wire Chamber Conference, Vienna Austria, February 23-27 1998. B.Alessandro, ..., <u>M. Idzik</u> et al.,Nucl. Instr. Meth. **A419** (1998) 556

B.Alessandro, ..., <u>M. Idzik</u> et al., *Analysis of radiation effects on silicon strip detectors in the NA50 experiment*, Nucl. Instr. Meth. **A432** (1999) 342

B.Alessandro, ..., <u>M. Idzik</u> et al., *Observation of radiation induced latchup in the readout electronics of NA50 multiplicity detector*, Nucl. Instr. Meth. A476 (2002)
758

Symulacje MC efektów radiacyjnych

Symulacje MC fluencji otrzymanych w 1996 r.

Symulacje MC dawek otrzymanych w 1996 r.

maksymalne fluencje: detektory 10¹⁴ eq. n/cm² elektronika front-end 5 · 10¹¹ n/cm² maksymalne dawki: detektory 20 Mrad elektronika front-end 200 krad

Napięcie zubożenia detektorów

Krzywe otrzymane podczas skanu po napięciu polaryzacji detektora Napięcie zubożenia wyliczone na podstawie skanu i zmierzone techniką C-V

Napięcie zubożenia można mierzyć online!

Identyfikacja oddziaływań Pb-Pb

- Standardowa metoda
- Tablice korelacji (lookup table) między paskami detektora w MD1 i MD2
- Identyfikacja oddziaływań Pb-Pb
- Wykorzystanie tablic korelacji do wyznaczenia pozycji Detektora Krotności

Standardowa metoda

Założyć pozycję (tarczę) oddziaływania jonu Pb

Znaleźć korelacje geometryczne pomiędzy paskami dysków MD1 i MD2 propagując liniowo tor cząstki od założonej pozycji oddziaływania poprzez dyski MD1 i MD2

Policzyć estymator prawdopodobieństwa dla danej pozycji tarczy

 $est_n = \frac{N_{match}}{N_{pos}} = \frac{ilość znalezionych korelacji}{ilość możliwych korelacji}$ gdzie *n* odpowiada numerowi założonej pozycji.

 Wybranie jako miejsca oddziaływania pozycji dla której otrzymano maksymalny estymator

Metoda ta nie przyniosła zadowalających rezultatów...

Eksperymentalne tablice korelacji

Dla znalezienia korelacji pomiędzy dyskami MD1 i MD2

stosunek okupancji w MD2 przy wymaganym zdarzeniu na pasku MD1 do okupancji bez tego wymagania

MD2 vs MD1 pasek nr 71(MD2)

MD1 vs MD2 pasek nr 36(MD1)

Tablice korelacji...

sector MD2 vs sector MD1

sector MD1 vs sector MD2

Na podstawie danych ekperymentalnych ↓ tablice korelacji między dyskami Detektora Krotności!

Tablice korelacji...

Z danych zebranych przy różnych pozycjach tarczy (Δ z=2.5cm) odrebne tablice korelacji, także dla danych zebranych bez tarczy (upstream)!

Identyfikacja oddziaływań Pb-Pb

Rozkłady estymatora wyliczonego dla standardowej pozycji tarczy przy różnych centralnościach zderzenia

centralne

semicentralne

peryferyjne

Dobierając odpowiednio próg na wartość estymatora można dokonać identyfikacji oddziaływań Pb-Pb!

Identyfikacja oddziaływań Pb-Pb...

Porównanie widm zidentyfikowanych oddziaływań (NOCIMD=4) z 1998 roku z modelem teoretycznym(Glauber). Pełna wydajność dla $E_T \ge 30 \ GeV$. W 2000 roku (tarcza umieszczona w próżni) pełna wydajność dla $E_T \ge 15 \ GeV$

Wyznaczenie pozycji Detektora Krotności

Porównanie eksperymentalnych tablic korelacji z tablicami wygenerowanymi na podstawie symulacji MC (przy zadanej geometrii) ↓ precyzyjniejsze wyznaczenie pozycji Detektora Krotności

Analizy $dN_{ch}/d\eta$ w zderzeniach Pb-Pb

Selekcja danych i klas centralności

- Obliczenia okupancji cząstek w detektorze
- **Ob**liczenia $dN_{ch}/d\eta$ cząstek pierwotnych
- **Wy**niki i porównanie z innymi eksperymentami

M. Idzik, *Pseudorapidity distributions of...*, Phys. and Astrophysics of Quark-Gluon Plasma, Jaipur India, Nov. 2001
M. Idzik, *Pseudorapidity distributions of charged particles in Pb-Pb ...*, Winter Meeting on Nucl. Physics, Bormio Italy, Jan. 2002
M.C. Abreu, ..., <u>M. Idzik</u> et al., NA50 Collaboration, *Pseudorapidity distributions of charged particles...*, Phys.Lett. **B 530** (2002) 33
M.C. Abreu ..., <u>M. Idzik</u> et al., NA50 Collaboration, *Scaling of charged particle multiplicity in Pb-Pb collisions at SPS energies*, Phys.Lett. **B 530** (2002) 43

Selekcja danych

Energ	gia wiązki	Intensywność	Grubość	Odległość (cm)	Ilość
(GeV	/nukleon)	(ion/5s burst)	tarczy	tarcza-MD1	zdarzeń
	158	$3.2\cdot 10^6$	3 mm	11.65	48000
	158	$3.9\cdot 10^6$	1 mm	9.15	18000
	40	$1 \cdot 10^6$	3 mm	12.55	35000

Dane analizowano dla 6-u klas centralności oddziaływania

Dla energii 158 GeV/nukleon dwa estymatory centralności: E_T i E_{ZDC} Dla energii 40 GeV/nukleon jeden estymator centralności: E_T

Wyznaczenie okupancji cząstek

- Aby wyznaczyć okupancję cząstek z okupancji pasków zakładano możliwość sprzężeń między paskami detektora
- Współczynniki sprzężeń oraz okupancję cząstek wyznaczono minimalizując różnicę między rozkładem klastrów w danych eksperymentalnych i rozkładem generowanym w symulacjach Monte Carlo

Przykładowy rozkład klastrów po minimalizacji (metoda downhill simplex)

Cząstki rejestrowane a pierwotne

Stosunek $dN_{mierzona}/d\eta$ do $dN_{ch}/d\eta$ z symulacji MC GEANT+VENUS

Wyniki otrzymane dla zderzeń Pb-Pb przy 158 GeV/nukleon i tarczy 3 mm

$dN_{ch}/d\eta$ cząstek pierwotnych

Wyniki dla tarczy 3 mm

Wyniki dla dwóch różnych tarcz Pb

$dN_{ch}/d\eta$ dla energii 158 GeV/nukleon

Rezultaty otrzymane dla klas centralności wyznaczonych z energii poprzecznej E_T Praktycznie takie same wyniki otrzymano dla klas centralności wyznaczonych z energii podłużnej E_{ZDC}

$dN_{ch}/d\eta$ dla energii 40 GeV/nukleon

Analizy wykonano tylko dla klas centralności wyznaczonych z neutralnej energii poprzecznej E_T

Porównanie z innymi eksperymentami

Dla energii 158 GeV bardzo dobra zgodność z NA49 i dobra z NA57

Dla energii 40 GeV duże rozbieżności

$dN_{ch}/d\eta \mid_{max}$ vs N_{part} dla 158 GeV/nukleon

 $dN_{ch}/d\eta \mid_{max}$ skaluje sie liniowo z N_{part} !

Porównanie

Przy dostatecznie dużej energii zderzenia ciężkich jonów nie obserwuje się efektu "leading particle"

Obecnie, biorąc też pod uwagę wyniki AGS i inne SPS (NA49)

wydaje się, że $\left(\frac{dN_{ch}/d\eta|_{max}}{0.5 \cdot \langle N_{part} \rangle}\right)$ skaluje się logarytmicznie z \sqrt{s} kompilacja PHENIX \Rightarrow

Porównanie

Z rosnącą energią $\left(\frac{N_{chTOT}}{0.5 \cdot \langle N_{part} \rangle}\right)$ dla ciężkich jonów skaluje się jak w oddziaływaniach e^+e^- Jest to zgodne z hipotezą braku efektu "leading particle"

 $\frac{N_{chTOT}}{0.5 \cdot < N_{mart} >}$

Produkcja J/ ψ w zderzeniach Pb-Pb przy energii 158 GeV/nukleon

J/ ψ vs centralność oddziaływania

B. Alessandro, ..., <u>M. Idzik</u> et al. (NA50 Collaboration), *A new measurement of J/PSI suppression in Pb-Pb collisions at 158 GeV per nucleon*, Eur. Phys. J. C **39** (2005) 335

M. Idzik for the NA50 Collaboration, *Pseudorapidity distributions of charged particles at super proton synchrotron energies from the NA50 experiment*, 29th Int. Symposium on Multiparticle Dynamics, World Scientific, Singapore 2000 M.C. Abreu, ..., <u>M. Idzik</u> et al. (NA50 Collaboration), *Anomalous J/Psi suppression in Pb-Pb interactions at 158 GeV/c per nucleon*, Phys. Lett. **B 410** (1997) 337

M.C. Abreu, ..., <u>M. Idzik</u> et al. (NA50 Collaboration), *The dependence of the anomalous J/psi suppression on the number of participant nucleons*, Phys. Lett. **B 521** (2001) 195

$\mathbf{J}/\psi \mathbf{vs} E_T$

Powyżej E_T =35 GeV przekrój czynny na J/ ψ wyraźnie spada poniżej wartości oczekiwanych dla normalnej materii hadronowej

J/ ψ vs centralność oddziaływania

Czy tłumienie J/ ψ jest przejawem istnienia QGP ?

Konkluzje

- Zbudowano Detektor Krotności przy bardzo trudnych wymaganiach dotyczących wysokiej częstotliwości próbkowania, wysokiej okupancji cząstek, bardzo silnych obciążeń radiacyjnych
- Detektor pracował i dostarczał dane do analiz w latach 1996-2000
- Przy pomocy Detektora Krotności zapewniono identyfikację oddziaływań Pb-Pb
- Wykonano samodzielne analizy $dN_{ch}/d\eta$, analizy krotności w funkcji centralności oraz energii oddziaływania. M.in. zaobserwowano liniowe skalowanie $dN_{ch}/d\eta \mid_{max} z N_{part}$

Wnioski nie tylko dla LHC

:)

— :(

Doświadczenie przy budowie "dużego" systemu (detektory, front-end, efekty radiacyjne). Wykorzystane przy ALICE (krzemowe detektory dryfowe), ATLAS (detektory paskowe, front-end), w przyszłości ILC

- Detektor nie działa z prostych powodów (NA50: kaptonowe połączenia), skomplikowane komponenty działają dobrze (były długo studiowane)
- Każdy nieprzetestowany ułamek funkcjonalności zemści się w przyszłości (NA50: stopień wejściowy CDP)
- Analizy muszą być gotowe przed eksperymentem (NA50: za późno zaobserwowany problem klastrów, grubość tarczy flow)

Izolacja pasków detektora po inwersji

• • •

Efekty radiacyjne w elektronice front-end

• • •

Spectra dla 158 GeV/nukleon

Bardzo dobra zgodność danych z modelem

• • •

NA60 In-In collisions

• • •

Podwyższenie częstotliwości próbkowania z 25 MHz do 50 MHz

- Przeprojektowanie interfejsu wewnątrz BUSIF na w pełni różnicowy
- Przeprojektowanie układu dystrybucji zegara na EXTCARD
- Zapewnienie poprawnej terminacji sygnałów
- Zapewnienie poprawnej fazy zapisu sygnałów do BUSIF poprzez dodanie dodatkowych modułów opóźnień pomiędzy sygnałami kontrolnymi a danymi

Po tych zmianach efektywność transmisji danych osiągnęła ponad 90%

Dedykowane oprogramowanie w C++

- Organizacja danych w detektorze
- Trójwymiarowy opis detektora z przesunięciami i obrotami
- Analiza akceptancji detektora
- Identyfikacja oddziaływań Pb-Pb
- Generacja MC cząstek w detektorze
- Znajdowanie okupancji pasków detektora na podstawie rozkładu klastrów. Do minimalizacji zastosowano metodę simpleks (downhill simplex method)

Oddziaływania o nieskorelowanej energii...

Za krótki czas na odczyt rejestrowanych oddziaływań. Wydłużono go!

$dN_{ch}/d\eta$ dla energii 158 GeV/nukleon

Rezultaty otrzymane dla klas centralności wyznaczonych z energii podłużnej E_{ZDC} Bardzo dobra zgodność z E_T

